

Lieta C-195/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 27. marts

Iesniedzējtiesa:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 13. marts

Prasītājs:

GI

Atbildētāja:

Partena, assurances sociales pour travailleurs indépendants ASBL

1. Tiesvedības priekšmets un fakti:

- 1 GI, Eiropas Komisijas ierēdnis, kopš 2015. gada veic arī papildu darbību izglītības jomā nepārsniedzot 20 mācību stundas gadā.
- 2 Ar 2018. gada 4. jūlija vēstuli *Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants* [Pašnodarbinātu personu sociālās apdrošināšanas valsts iestāde] (INASTI) atgādināja GI, ka, būdams skolotājs, viņš strādā kā pašnodarbināta persona, un aicināja GI šajā saistībā pievienoties viņa izvēlētai sociālās apdrošināšanas kasei.
- 3 GI pievienojās kasei *Partena* un iemaksāja sociālā nodrošinājuma iemaksas.
- 4 2022. gada 15. martā GI apstrīdēja to, ka uz viņu attiektos Beļģijas pašnodarbinātu personu sociālā nodrošinājuma sistēma, un prasīja *Partena* viņam atmaksāt iemaksātās sociālā nodrošinājuma iemaksas kopumā 3 242,09 EUR apmērā.
- 5 2022. gada 13. oktobrī GI cēla prasību darba lietu tiesā – iesniedzējtiesā.

2. Atbilstošās tiesību normas:

A. *Līgums par Eiropas Savienību*

6 LES 4. panta 3. punktā ir noteikts:

“Saskaņā ar lojālas sadarbības principu Savienība un dalībvalstis ar patiesu savstarpējo cieņu palīdz cita citai veikt uzdevumus, ko nosaka Līgumos.

Dalībvalstis veic visus vajadzīgos vispārējos un īpašos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem vai no Savienības iestāžu aktiem.

Dalībvalstis sekmē Savienības uzdevumu izpildi un atturas no jebkādiem pasākumiem, kuri varētu apdraudēt Savienības mērķu sasniegšanu.”

B. *7. protokols par Eiropas Savienības privilēģijām un imunitāti*

7 12. pantā ir noteikts:

“Saskaņā ar nosacījumiem un procedūru, ko paredz eirolikumā, Savienības ierēdņi un pārējie darbinieki par labu Savienībai maksā nodokli no algas, darba samaksas un citas atlīdzības, ko viņiem maksā Savienība. Šo eirolikumu pieņem pēc apspriešanās ar atbilstīgajām iestādēm.

Savienības ierēdņi un pārējie darbinieki ir atbrīvoti no valstu nodokļiem no algas, darba samaksas un citas atlīdzības, ko viņiem maksā Savienība.”

8 14. pantā ir noteikts:

“Savienības ierēdņu un pārējo darbinieku sociālā nodrošinājuma sistēmu nosaka ar eirolikumu. Šo eirolikumu pieņem pēc apspriešanās ar atbilstīgajām iestādēm.”

3. Lietas dalībnieku argumenti:

A. *GI*

9 GI būtībā apgalvo, ka pienākums maksāt nodokļus saskaņā ar pašnodarbinātas personas sociālo statusu ir pretrunā vienotas sociālā nodrošinājuma sistēmas, kas piemērojama Eiropas iestāžu ierēdņiem, principam, LES 4. panta 3. punktam un lojālas sadarbības principam, ciktāl tas ir šķērslis, kas var atturēt no profesionālas darbības veikšanas Eiropas Savienības iestādē.

B. *“Partena”*

10 INASTI ieskatā, GI savas darbības izglītības jomā dēļ atbilst pašnodarbinātas personas definīcijai un līdz ar to viņam ir pienākums būt kādas pašnodarbinātām

personām paredzētas sociālās apdrošināšanas kases loceklim un maksāt sociālā nodrošinājuma iemaksas.

4. Iesniedzējtiesas vērtējums:

- 11 Tā kā GI ir Eiropas ierēdnis, ir jāņem vērā 7. protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 12. un 14. pants.
- 12 2017. gada 10. maija spriedumā *Lobkowicz*, C-690/15, EU:C:2017:355, Tiesa norādīja:

“36. Savienības ierēdņiem ir piemērojama Savienības iestāžu kopējā sociālā nodrošinājuma sistēma, kuru atbilstoši protokola 14. pantam noteicis Eiropas Parlaments un Padome, pieņemot regulas parastajā likumdošanas procedūrā un pēc apspriešanās ar attiecīgajām iestādēm.

[..]

41. Pēc analogijas ar protokola 12. pantu, kurā attiecībā uz Savienības ierēdņiem ir noteikts, ka viņi Savienībai maksā nodokļus no algas un citas atlīdzības, ko tā tiem maksā, un līdz ar to paredzēts atbrīvojums no valstu nodokļiem par šīm summām, šī protokola 14. pants, ciktāl tajā Savienības iestādēm ir piešķirta kompetence noteikt to ierēdņu sociālā nodrošinājuma sistēmu, ir uzskatāms par tādu, kas paredz, ka dalībvalstīm tiek liegta kompetence noteikt Savienības ierēdņiem pienākumu būt piesaistītiem valsts sociālā nodrošinājuma sistēmai un šo ierēdņu pienākumu piedalīties šādas sistēmas finansēšanā.

[..]

44. No iepriekš minētā izriet, ka **vienīgi Savienība – un ne dalībvalstis – ir kompetenta paredzēt noteikumus, kas piemērojami Savienības ierēdņiem attiecībā uz viņu pienākumiem sociālā nodrošinājuma jomā.**

45. Kā savu secinājumu 76. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, **ar protokola 14. pantu un Civildienesta noteikumu tiesību normām sociālā nodrošinājuma jomā attiecībā uz Savienības ierēdņiem tiek pildīts uzdevums, kas ir analogisks Regulas Nr. 1408/71 13. pantā un Regulas Nr. 883/2004 11. pantā paredzētajiem uzdevumiem – aizliegt pienākumu Savienības ierēdņiem veikt iemaksas dažādās šīs jomas shēmās.**

46. Tādējādi ar tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā, atbilstoši kuram no Savienības ierēdņa ienākumiem ir jāmaksā sociālās iemaksas, kas ir konkrēti paredzētas attiecīgās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma shēmu finansēšanai, netiek ievērota ekskluzīvā kompetence, kas Savienībai ir piešķirta gan ar protokola 14. pantu, gan ar attiecīgajām Civildienesta noteikumu tiesību normām, it īpaši tām, ar kurām tiek noteiktas Savienības ierēdņu obligātās iemaksas sociālā nodrošinājuma shēmas finansēšanai.

[..]

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā, kas pievienots LES, LESD un EAEK līguma pielikumā, 14. pants, kā arī Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu tiesību normas par Savienības iestāžu kopējo sociālā nodrošinājuma sistēmu ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietā, kurā paredzēts, ka par ienākumiem no nekustamā īpašuma, kurus dalībvalstī ir guvis Savienības ierēdnis, kura nodokļu rezidence ir šajā dalībvalstī, ir jāmaksā sociālās iemaksas, kas tiek izmantotas šīs pašas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmas finansēšanai.” (Izcēlumus treknrakstā veikusi iesniedzējtiesa.)

- 13 Tādējādi Eiropas Savienības ierēdņu sociālā nodrošinājuma sistēma ir kopēja sistēma, attiecībā uz kuru Savienībai ir ekskluzīva kompetence.
- 14 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu ir nostiprināts princips, ka ir piemērojami tikai vienas dalībvalsts tiesību akti.
- 15 Tomēr, ņemot vērā Tiesas judikatūru, Regula (EK) Nr. 883/2004 un it īpaši tās 11. panta 1. punkts par tikai vienas dalībvalsts tiesību aktu piemērošanas principu nav piemērojama Eiropas Savienības ierēdņiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2004. gada 16. decembris, *My*, C-293/03, EU:C:2004:821, un 2017. gada 10. maijs, *Lobkowicz*, C-690/15, EU:C:2017:355).
- 16 Tomēr ir jāatbild uz jautājumu, vai šādu principu pēc analogijas var piemērot Eiropas Savienības ierēdņiem. 2017. gada 10. maija spriedumā *Lobkowicz*, C-690/15, EU:C:2017:355, Tiesa, šķiet, ir atbildējusi apstiprinoši, bet prejudiciālais jautājums attiecās uz ienākumiem no nekustamā īpašuma, nevis uz ienākumiem no tāda cita darba, kas nav saistīts ar Eiropas ierēdņa statusu, un tas neatbilst GI situācijai, jo viņš veic citu profesionālu darbību.
- 17 Turklāt lojālas sadarbības principa, kas nostiprināts LES 14. panta 3. punktā, vārdā Tiesa noraidīja dalībvalsts tiesību normas sociālā nodrošinājuma jomā, uzskatot, ka šīs normas var likt šķēršļus un līdz ar to atturēt no profesionālās darbības veikšanas Savienības iestādēs.
- 18 2015. gada 10. septembra spriedumā *Wojciechowski*, C-408/14, EU:C:2015:591, Tiesa norādīja:

“44. Šāds tiesiskais regulējums būtībā var atturēt darba ņēmēju, kurš ir ieguvis zināmu darba stāžu atbilstoši šīs dalībvalsts darba ņēmēju pensiju sistēmai, pieņemt darba piedāvājumu Savienības iestādē, kas atrodas šajā dalībvalstī, vai pamudināt to priekšlaicīgi atstāt savu amatu, jo šī tiesiskā regulējuma dēļ viņš, esot nodarbināts šādas iestādes dienestā vai pabeidzot tajā garu karjeru, riskētu zaudēt iespēju saņemt tiesības uz pensiju, ko tas ir ieguvis atbilstoši tā darba

ņēmēja darbībai, ko tas ir veicis šajā dalībvalstī pirms stāšanās Savienības dienestā.

45. Ievērojot lojālas sadarbības un palīdzības pienākumu, kas dalībvalstīm ir pret Savienību un kas izteikts pienākumā atbilstoši LES 4. panta 3. punktam veicināt Savienības mērķu sasniegšanu, šādas sekas nevar tikt pieļautas.”

- 19 2015. gada 4. februāra spriedumā *Melchior*, C-647/13, EU:C:2015:54, Tiesa noteica:

“27. Tāpat arī dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru, nosakot tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, tiek atteikts ņemt vērā līgumdarbinieka statusā šajā valstī esošā Savienības iestādē nostrādātos laikposmus, apgrūtina līgumdarbinieku pieņemšanu darbā šajās iestādēs. Kā ģenerālvokāts norādījis secinājumā 51.–53. punktā, šāds tiesiskais regulējums var atturēt darba ņēmējus ar dzīvesvietu šajā dalībvalstī strādāt Savienības iestādē tādā amatā, kura likumā paredzētais ierobežotais izpildes ilgums nostāda tos situācijā, ka nākotnē viņiem būs jāiekļaujas vai atkārtoti jāiekļaujas valsts darba tirgū, jo šī amata dēļ viņi var nesasniegt šajā tiesiskajā regulējumā prasīto nostrādāto dienu skaitu pabalsta saņemšanai bezdarba gadījumā.

28. Šāds tiesiskais regulējums var atturēt arī bezdarba dienu, par kurām ir ticis izmaksāts bezdarbnieka pabalsts saskaņā ar PDNK, pielīdzināšanu nostrādātajām dienām, lai iegūtu tiesības uz bezdarbnieka pabalstu šajā dalībvalstī, ņemot vērā, ka bezdarba dienas, par kurām ir ticis izmaksāts bezdarbnieka pabalsts saskaņā ar šīs valsts tiesisko regulējumu, tiek pielīdzinātas nostrādātajām dienām.”

- 20 Visbeidzot, 2017. gada 10. maija spriedumā *Lobkowicz*, C-690/15, EU:C:2017/355, Tiesa piebilda:

“47. Turklāt ar šādu tiesisko regulējumu varētu tikt neievērota vienlīdzīga attieksme pret Savienības ierēdņiem un tādējādi tas atturētu no profesionālās darbības veikšanas Savienības iestādē, jo dažiem ierēdņiem būtu jāveic iemaksas ne vien kopējā Savienības sociālā nodrošinājuma sistēmā, bet arī valsts sociālā nodrošinājuma sistēmā.”

- 21 No minētās judikatūras vērtējuma izriet, ka tādu gadījumu kā GI gadījums Tiesa acīmredzot vēl nav skatījusi un tāds šai tiesai nav ticis iesniegts. Jautājumus par to, vai uz GI attiecas Beļģijas pašnodarbinātu personu sociālā nodrošinājuma sistēma, var izskatīt, vienīgi ņemot vērā Tiesas atbildi uz prejudiciālo jautājumu, kas tiks uzdots, piemērojot LESD 267. pantu.
- 22 Iesniedzējtiesa precizē, ka līdzīgs prejudiciālais jautājums, tomēr tāds, kas iekļaujas atšķirīgā kontekstā, tika uzdots 2022. gada 9. jūnijā, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas Tiesā reģistrēts ar lietas numuru C-415/22.

5. Prejudiciālais jautājums:

23 Iesniedzējtiesa Tiesai uzdod šādu jautājumu:

Vai 7. protokolā par Eiropas Savienības privilēģijām un imunitāti, it īpaši tā 14. pantā minētais vienas sociālā nodrošinājuma sistēmas, kura piemērojama darba ņēmējiem vai pašnodarbinātajiem, kas ir nodarbināti vai pensionējušies, princips un lojālas sadarbības princips, kas izriet no Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punkta, liedz dalībvalstij noteikt valsts sociālās nodrošināšanas sistēmas piemērošanu un likt iemaksāt sociālā nodrošinājuma iemaksas ierēdnim, kuram, papildus darbam Eiropas [Savienības] iestādes dienestā ar šīs iestādes atļauju ir papildnodarbošanās izglītības jomā, lai arī šim ierēdnim saskaņā ar Civildienesta noteikumiem jau tiek piemērota Eiropas Savienības iestāžu kopējā sociālā nodrošinājuma sistēma?